

Actie

Beslissende moment

Henri Cartier Bresson definieerde het beslissende moment als volgt: “Bij beweging is er een moment waarop de bewegende elementen in balans zijn. De fotograaf moet dit moment grijpen om het evenwicht te bevrozen”. Het draait hierbij dus om het cruciale moment van beweging.

Beweging

Bij het beslissende moment gaat het om het bevrozen van een gebeurtenis. Door een lange sluitertijd te gebruiken, kun je beweging weergeven. Bewegende elementen vervagen met een lange sluitertijd waardoor wij beweging ervaren. Je kunt deze beweging op verschillende manieren weergeven:

- Onderwerp scherp, bewegende elementen vaag
- Achtergrond scherp, onderwerp vaag
- Onderwerp scherp, achtergrond vaag (meetrokken)
- Centrum scherp, omgeving vaag (in- en uitzoomen tijdens opnamen)

Verstilling

Verstilling gaat over tijdloosheid, het bewaren van een verstilde situatie. Denk bijvoorbeeld aan een stilleven of foto in de mist waarin de natuur roerloos zijn adem lijkt in te houden. Verstilling ontstaat bij filmische beelden waarbij de wereld is stopgezet in één moment. Je vraagt je af wat er zich voor dat moment afspeelde en wat er daarna gaat gebeuren.

Vragen

Hoe is de fotograaf omgegaan met tijd?

Is er sprake van het beslissende moment, beweging of verstilling?

Wat was het standpunt van de fotograaf?

Waarom heeft de fotograaf voor dit standpunt gekozen?

Welk element maakt voor jou de foto?

Adam Pretty

Elliott Erwitt

Gregory Crewdson

Paul Nicklen

Fokko Muller

Compositie

De compositievorm bepaalt voor een groot gedeelte de harmonie en dynamiek in de foto.

- **Centraal (aandacht)**
In een centrale compositie staat het hoofdonderwerp in het midden. Hierdoor is alle aandacht gericht op het midden. De compositie straalt rust uit.
- **Symmetrisch (harmonie)**
Compositievorm waarbij twee kanten van de foto worden gespiegeld om een beeldas.
- **Decentraal (evenwicht)**
Asymmetrische compositie waarbij het hoofdonderwerp buiten het centrum staat. Een klein onderwerp aan de andere kant van het kader kan tegenwicht bieden en de foto weer in balans brengen.
- **Diagonaal (dynamiek)**
Tweedeling van het vlak door middel van een diagonale beeldas. De lijn verdeelt de compositie in twee helften of is zelf het aandachtspunt.

Vragen

Staat deze foto rust uit of is hij dynamisch?

Hoe komt dit?

Hoe draagt de compositie bij aan de rust of dynamiek?

Welke vormen kun je onderscheiden in de foto?

Is het een evenwichtige compositie? Hoe komt dat?

Adam Pretty

Roderik Henderson

Robert Vos

Tim Flach

Tomasz Gudzwaty

Henri Cartier Bresson

Dynamiek

Dynamiek in een foto kan door verschillende elementen worden opgeroepen. Denk hierbij aan:

- Beweging
- Schuine lijnen
- Een asymmetrische of diagonale compositievorm
- Driehoeken
- Contrast in toon of kleur
- Perspectief
- Onderwerp op de voorgrond
- Uitsnede (bijvoorbeeld panoramaformaat)
- Scherp/onscherp

Vragen

Waardoor wordt de dynamiek in deze foto veroorzaakt?

Wat vind jij van het kader?

Waarom zou de fotograaf deze keuze gemaakt hebben?

Wat zou jij anders doen?

Anton Kusters

Tomasz Gudzowaty

Otto Snoek

Ilvy Njiokiktjen

Paul Nicklen

Kader

Soms gaat een foto niet alleen over wat er zich binnen het kader afspeelt, maar verwijst de compositie ook naar de wereld buiten de foto. Dit noemen we een open kader. Denk bijvoorbeeld aan een foto van een demonstratie waarbij een schijnbaar oneindige mensenmassa op een plein bijeen is. De fotograaf roept de suggestie op dat de stroom mensen ook buiten beeld doorloopt. Bij een open kader vraag je je af wat er zich buiten het kader nog meer afspeelt. Wanneer alles zich binnen het beeld afspeelt, spreken we van een gesloten kader.

Coulissewerking

Vlakken aan de zijkant van het beeld die het beeld als het ware omlijsten. Hierdoor wordt de aandacht sterk gericht op het midden van het beeld. Denk aan de gordijnen in een theater.

Vragen

Is er sprake van een open of gesloten kader?

Waarom denk je dat de fotograaf hiervoor heeft gekozen?

Is er gebruik gemaakt van een kader in een kader, of geen van beide?

Welke effect heeft dit op de foto?

Draagt het kader bij het verhaal te verduidelijken?

Alex webb

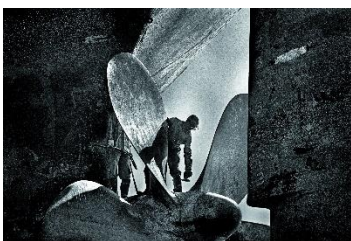
Kees van der Veen

Saul Leiter

Tim Flach

Tomasz Gudzowaty

Lijnwerking

Lijnwerking ontstaat door echte en denkbeeldige lijnen waarmee die de blik van de kijker door het beeld leiden. Op deze manier kun je waarneming manipuleren. Horizontale en verticale lijnen zijn statisch. Diagonale lijnen zijn heel dynamisch en werken daardoor het sterkst. Ook kronkelige lijnen en curves zorgen voor dynamiek. Door een dynamische compositie ontstaat spanning.

Denkbeeldige lijnen kunnen ontstaan door:

- Grote contrastverschillen.
- Schaduwverloop, de blik wordt van donker naar licht getrokken.
- Lichtbundels
- Perspectief, een sterk perspectief trekt de blik van de kijker naar het verdwijnpunt.
- Blikrichting, de kijker volgt automatisch de blik van personen die in beeld staan.
- Verwijzingen, een element zoals een arm of pijl die een bepaalde kant op wijst.

Dieptewerking

Een foto is tweedimensionaal maar kan wel diepte suggereren. Onze hersenen gebruiken verschillende gegevens om dieptebeleving op te roepen. Het perspectief, de grootte van beeldelementen ten opzichte van elkaar, licht- en schaduwwerking. Maar ook het feit dat de hoeveelheid detail, kleur en contrast op grote afstand verminderen speelt mee. Er zijn verschillende manieren om dit te doen:

- Iets op de voorgrond plaatsen. Een element vooraan in het beeld lijkt groter dan een object achteraan in het beeld.
- Schuine lijnen die naar een verdwijnpunt lopen.
- Warme kleuren tegen een koele achtergrond. Warme kleuren zoals rood lijken naar voren te komen en koele tinten zoals blauw wijken optisch naar achteren.
- Kikker- of vogelperspectief. Een ongewoon standpunt creëert diepte en geeft een dynamisch karakter aan het beeld. Bij kikkerperspectief fotografeer je het onderwerp van onderaf. Bij vogelperspectief juist van bovenaf.
- Luchtperspectief. Wij zijn gewend dat wat verder weg ligt, lichter is, bijvoorbeeld door de horizon. Daardoor ervaren wij foto's die achterin lichter worden als foto's met meer diepte. Tegenlicht kan dit gevoel versterken.

Door bewust met compositie, lijnen, scherpste, contrast en schaduwen om te gaan kan de dieptewerking van een foto vergroot of juist verkleind worden.

Vragen

Hoe leidt de fotograaf de blik van de kijker door het beeld?

Welke kijklijnen kun je onderscheiden?

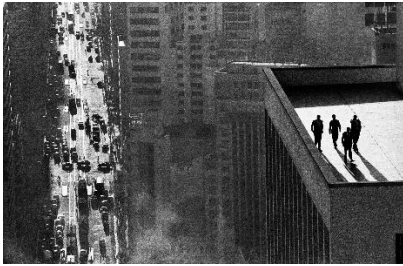
Hoe beïnvloeden de lijnen de inhoud van de foto?

Zorgt de lijnwerking voor dynamiek of rust?

Hoe heeft de fotograaf diepte gecreëerd?

Bart Siebelink

Rene Burri

Sarah Copper

Henk Hilterman

Vincent Quak

Ordening

Door de elementen in het kader te ordenen ontstaat samenhang. Naast het hoofdonderwerp bestaat een compositie vaak uit één of meerdere subelementen. De overgebleven delen in het kader noemen we de restvorm. Door middel van ordening kun je een rangorde aanbrenge in de belangrijkheid van elementen. Je kunt een foto ordenen door de plaats in beeld, maar ook door scherptediepte, tooncontrast en kleur

Vragen

Wat is het hoofdonderwerp?

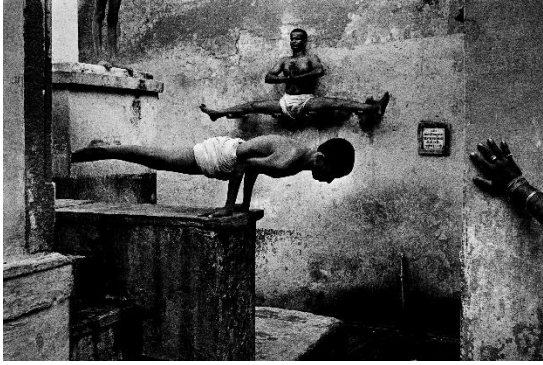
Welke andere onderwerpen spelen een rol?

Wat is de functie van de voorgrond?

Hoe zorgt de fotograaf ervoor dat de aandacht naar zijn onderwerp gaat?

Hoe belangrijk is de plaats van het onderwerp in beeld?

Is er sprake van restruimte?

Tomasz Gudzowaty

Elliott Erwitt

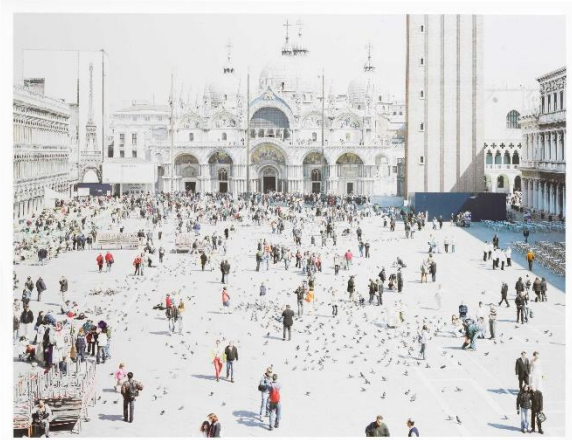
Alex Webb

Joans Bendiksen

Robin Utrecht

Massalo Vitali

Ruimte

De ruimte om een onderwerp heen draagt veel bij aan de betekenis van de foto. De ruimte rond het onderwerp laat de compositie ademen. Je creëert een rustpunt waardoor het onderwerp beter tot zijn recht kan komen. Je kunt deze ruimte benutten om betekenis aan je beeld te geven. Zo kan ruimte die voor je ligt nog worden ingevuld en het roept verwachting op. Hoe verder het onderwerp zich van het centrum bevindt, hoe meer dit een gevoel van afstand nemen en terughoudendheid oproept.

Dat we betekenis verlenen aan de positie van een onderwerp in beeld blijkt wel uit onze beeldspraak:

- In een hoek gedreven worden
- Je in een hoekje terugtrekken
- Wie hoog gestegen is, kan diep vallen
- Afstand nemen
- Met de rug tegen de muur staan
- Uit beeld verdwijnen
- Volop in beeld zijn
- Iets achter je laten

Vragen

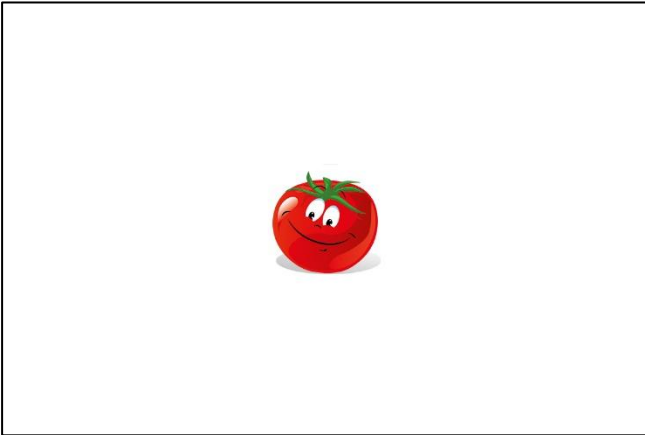
Wat is het verhaal dat deze foto vertelt?

Waarom heeft de fotograaf het onderwerp op die plek gezet?

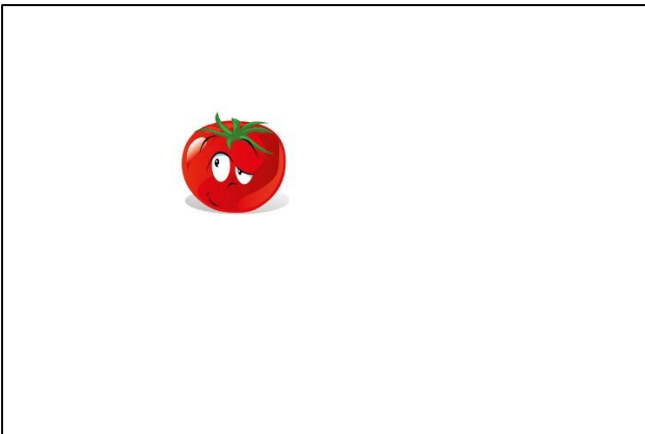
Hoe draagt de ruimte om het onderwerp bij aan het verhaal?

Welke elementen in de foto ondersteunen dit verhaal?

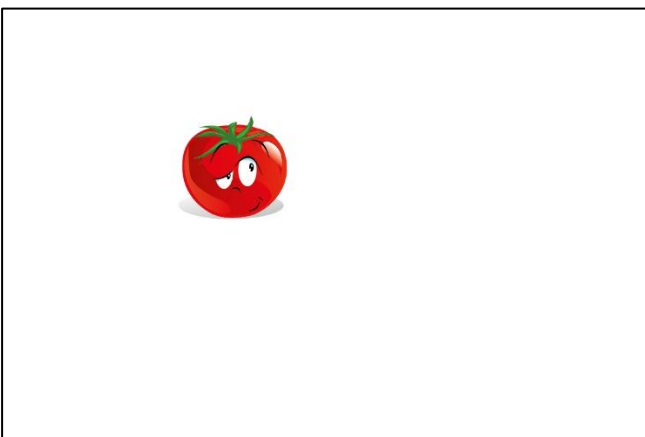
In het boek 'Kaderen' laat Theo Coolsma aan de hand van een paar simpele punten in het kader zien hoe wij bepaalde punten in het kader ervaren en daar betekenis aan geven.

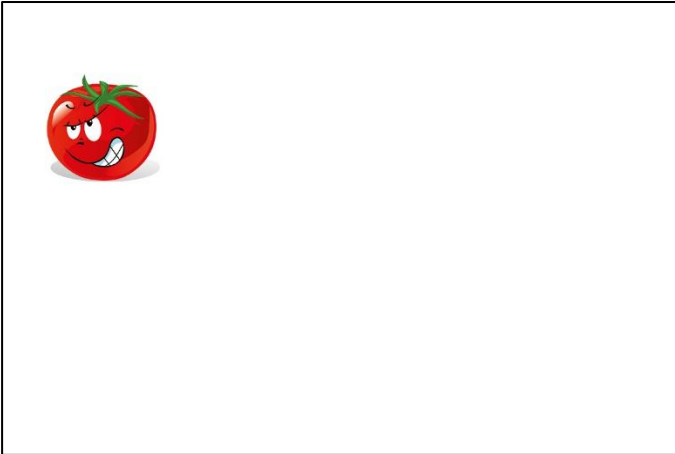
Je creëert rust door het onderwerp midden in het beeld te plaatsen. De tomaat lijkt het prima naar zijn zin te hebben op die positie in beeld.

Hoe verder het onderwerp uit het midden raakt, hoe groter de weerstand om naar het midden te gaan. De tomaat lijkt te twijfelen wil hij naar het midden, of zal hij vluchten naar buiten het kader. Hierbij speelt de uitdrukking van de tomaat een grote rol.

De tomaat in bovenstaande afbeelding staat op dezelfde plek als de vorige tomaat. Toch lijkt hij veel meer geneigd te kiezen om naar het midden te gaan dan de bovenste tomaat die lonkt naar iets buiten beeld.

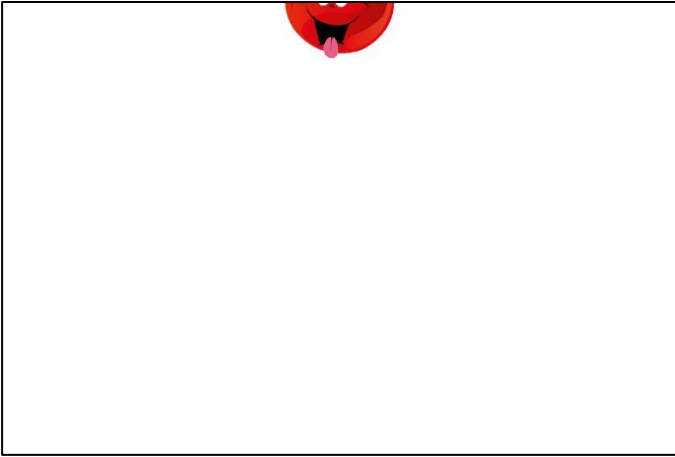
Deze tomaat lijkt wel op de vlucht. Hij weet niet hoe snel hij het beeld uit moet komen. “Net als het midden heerst er ook buiten het kader een toestand van rust”, schrijft Theo Coolsma. “Er is immers niets meer buiten beeld. Het is gemakkelijker om te vluchten buiten beeld dan de afstand naar het midden te overbruggen.”

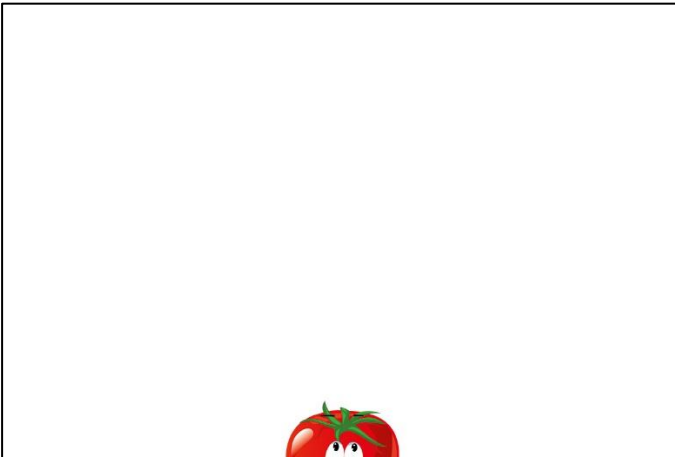
Hoe meer je het onderwerp in de hoek drukt, hoe groter de afstand naar het midden.

Behalve vluchten, kun je ook terughoudendheid of vrees uitdrukken door je onderwerp in de hoek te manoeuvreren. Deze tomaat lijkt niet zozeer te willen vluchten, maar zich terughoudend op te stellen.

Hier is de tomaat onderweg naar boven. Door de grote ruimte onder hem lijkt hij eerder nog verder te stijgen dan dat hij terug zal keren naar het rustige midden.

Deze tomaat is diep weggezakt en lijkt het niet meer te redden naar boven. Nog een zielige blik naar de kijker en dan lijkt hij ontegenzeggelijk uit beeld te verdwijnen.

Alessandra Sanguinetti

Tim Flach

Ellen Kooi

Hans van der Meer

Ilvy Njiokiktjien

Sarah Copper